

Brussel, 13 maart 2024

Geachte meneer de eerste minister,
Geachte meneer de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

Vandaag, 13 maart 2024, leggen de werknemers van de sectoren die hulpverlening bieden aan dak- en thuislozen het werk neer, voor het eerst in vijf jaar waarin crisis na crisis werd bedwongen. De hele sector onderbreekt het werk tussen 11 en 12u.

2.144.000 Belgen, of 18,7% van de bevolking, lopen volgens Statbel (2022) risico op armoede of sociale uitsluiting. In Brussel dreigen vandaag **415.000 mensen**, of 34% van de bevolking, in extreme armoede te vervallen. Daarvan telde Bruss'help in oktober 2022 **meer dan 7.000 daklozen en slecht gehuisveste personen**, een stijging van 18% ten opzichte van 2020.

In een context van ongekende toename van ongelijkheid op sociaal en gezondheidsvlak, stijgt het aantal mensen die hulp- en begeleidingsdiensten nodig hebben voortdurend. Vandaag trekt de sector gezamenlijk aan de alarmbel. Ze doen **vier vaststellingen** over de groeiende druk op de hulplijnen en brengen **vier voorstellen** naar voren om de situatie structureel te verbeteren.

DE VASTSTELLINGEN

#1 Oververzadiging van alle nood- en begeleidingsdiensten

De dak- en thuislozensector kampt al jaren met een stevige instroom, met name door de precaire levenssituatie van een groot deel van de Brusselse bevolking. De opvangcrisis die sinds 2021 woedt, verhoogt bovendien de druk op de hele sector. Dit dwingt organisaties om moeilijke keuzes te maken. Hierdoor lopen mensen die niet gehuisvest zijn gevaar. Door de huisvestingcrisis heeft een groot deel van de kansarme bevolking moeilijker toegang tot een "thuis", waardoor mensen op straat of in nood- of opvangcentra terechtkomen. We hebben net een winter achter de rug waarin opnieuw veel mensen op straat sliepen, ondanks de activering van het koudeplan. Dit toont aan dat permanent crisisbeheer alleen niet voldoende is.

#2 Concurrentie tussen doelgroepen, wat het principe van onvoorwaardelijkheid in gedrang brengt

Het hulpnetwerk lijdt onder een voortdurende concurrentie tussen de verschillende groepen dak- en thuislozen (aanvragers van internationale bescherming, daklozen, vrouwen en kinderen, geïsoleerde mannen, mensen zonder wettelijke verblijfsvergunning, enz.) Elke dag staan sociaal werkers voor de onmenselijke keuze wie ze aan de kant moeten laten staan: een vrouw en haar jonge kind of een alleenstaande man met een ernstige medische

aandoening? Deze destructieve concurrentie leidt tot meer spanningen en geweld in de centra en op straat. Het niet-opvangbeleid¹ heeft dit fenomeen alleen maar versterkt door opvangplaatsen te financieren die zich richten op bepaalde groepen op basis van hun administratieve status, zonder rekening te houden met hun kwetsbaarheid. Dit verergert alleen maar de dilemma's waarmee de teams op het terrein worden geconfronteerd.

#3 Wijdverbreide toename van geweld in hulp- en opvangvoorzieningen

Het netwerk dat daklozen opvangt, wordt geconfronteerd met een aantal zorgwekkende situaties op het gebied van geweld, zowel onderling tussen mensen van het publiek als tegen personeelsleden. Dit is geen nieuw fenomeen, maar de situatie is schrijnender en complexer. Het institutionele geweld dat daklozen ervaren, versterkt de vicieuze cirkel: het gebrek aan vooruitzichten om van de straat te geraken, het gebrek aan middelen, waardoor bijvoorbeeld het OCMW steeds minder gemakkelijk bereikbaar is, diensten voor dak- en thuislozen, die minder onvoorwaardelijk zijn in hun onthaal, de politie die minder omzichtig is in haar interventies, enzovoort. Steeds meer rechthebbenden zijn sterk getekend door een leven op straat of in zeer preciaire huisvesting: mentale gezondheidsproblemen, alcoholisme, drugsgebruik enz. Geconfronteerd met deze situaties voelen sommige dak- en thuisloze mensen zich machteloos en dit heeft invloed op de teams die op het terrein werken. De terreinwerkers blijven echter vastberaden op zoek naar de juiste middelen om hun werk op een waardige manier voort te zetten, zowel voor de rechthebbenden als voor de professionals.

#4 Teams op de rand van de uitputting

Het niet-opvangbeleid, verslavingsproblematieken, een huisvestingscrisis, de verzadiging van het netwerk van noodopvang- en begeleidingsinitiatieven, enz. Crisis na crisis, zonder verpozing voor onze teams op het terrein. De medewerkers van de sector, die zich dagelijks inzetten in de strijd tegen dak- en thuisloosheid, werken voortdurend op het scherp van de snee en raken uitgeput door de omvang van de problemen en het gebrek aan oplossingen. Dit leidt tot een groot personeelsverloop en moeilijkheden om nieuw personeel aan te werven (gelieerd aan knelpuntberoepen en het onzekere karakter van veel contracten in de sector, een gevolg van het financieringsbeleid).

VOORSTELLEN OM DE HUIDIGE UITPUTTINGSSLAG TE DOORBREKEN

Als er niets wordt gedaan, zal het ondersteuningsnetwerk niet meer in staat zijn om aan de stijgende vragen te voldoen. De situatie is zodanig verslechterd dat het noodzakelijk is om een echt politieke engagement aan te gaan voor sociale en gezondheidskwesties en tegelijkertijd nieuwe begrotingslijnen vrij te maken. De aanhoudende onderfinanciering creëert vermoeidheid bij professionals in de zorg- en begeleidingssector. Door het

¹ We spreken niet van 'opvangcrisis' omdat het niet voorzien van opvang voor verzoekers van internationale bescherming ingaat tegen alle wettelijke bepalingen en dus een beleidskeuze is.

aanpakken van de sociale determinanten aan de basis van de extreme precariteit van bepaalde bevolkingsgroepen, kunnen we de behoefte aan hulp en zorg en de druk op gezondheids- en sociale diensten echt verminderen. Het is essentieel om een holistische aanpak van beleidsmaatregelen te ontwikkelen, waarbij elke beleidssector verantwoordelijkheid neemt. Ingrijpen op factoren zoals inkomen, huisvesting, arbeidsomstandigheden, toegang tot een gezonde omgeving, toegang tot wettig verblijf en onderwijs is essentieel in de huidige context van herhaaldelijke crises. Onze voorstellen reflecteren dan ook deze aanpak.

#1 Versterking van preventie: de weg uit dakloosheid

We vragen om de ontwikkeling en ondersteuning van overleg met de verschillende sectoren om de preventie van dak- en thuisloosheid te versterken, evenals een verhoging van de opvangcapaciteit om de groeiende vraag naar opvang tegemoet te komen. Ten slotte zal alleen een dringende creatie van betaalbare en duurzame oplossingen voor herhuisvesting mensen toekomstperspectieven bieden en dakloosheid terugdringen. Deze uitbreidingen moeten gepaard gaan met een versterking van de begeleiding en maatschappelijke integratie om structurele oplossingen te bieden voor mensen die uit de dakloosheid komen.

#2 Menswaardige opvang voor alle groepen en waar nodig, prioritering op basis van kwetsbaarheid

We vragen om opvangoplossingen die voldoen aan de behoeften en om de garantie dat niemand achterblijft. De opvang zal voorrang geven aan kwetsbare personen: gezinnen en mensen met kinderen, alleenstaande vrouwen, mannen en vrouwen met medische noden. Kwetsbaarheid moet het criterium blijven om mensen voorrang te geven, ongeacht hun administratieve status. In de Brussels Deal (= financiering van de federale regering aan het Brussels Gewest om de opvangcapaciteit te verhogen en zo de tekortkomingen van de rechtsstaat ten aanzien van aanvragers van internationale bescherming te compenseren), die momenteel een groot aantal noodopvangplaatsen in het Brussels Gewest dekt, moet het principe van onvoorwaardelijke opvang worden opgenomen.

#3 Strategische planning versterken om crisissen te voorkomen

Dakloosheid is niet per definitie een crisis. We moeten afstappen van permanent crisisbeheer, dat middelen uitput (menselijk, financieel, materieel, enz.) en de energie opbrandt die nodig is om een echt plan op te stellen om uit de dakloosheid te geraken.

We vragen een versterking van de programmerende rol van de sector: planning en anticipatie maken een betere interventie mogelijk. De annualisering van het aanbod en de activering van buffermiddelen maken het mogelijk om, indien nodig, waardige en duurzame antwoorden op maat te creëren en te onderhouden.

#4 Versterking van de diensten en waardering voor het personeel in de sociale en gezondheidssector.

Geconfronteerd met een tekort aan maatschappelijk werkers en steeds moeilijkere werkomstandigheden, vragen we om versterking en opwaardering van het personeel in de sociaal-gezondheidssector, zodat we psycho-medisch-sociale hulp van hoge kwaliteit kunnen garanderen. We vragen om financieringsmethoden die werkzekerheid bieden (om de onzekerheid van tijdelijke contracten te vermijden) en die de mogelijkheid van opleiding voor teamleden garanderen.

Dit vereist:

- Gegarandeerde structurele financiering voor basis- en ondersteunende diensten van algemeen belang, gebaseerd op de huidige en toekomstige behoeften;
- Automatische indexering van de financiering is een minimumvereiste, die momenteel helaas niet altijd gegarandeerd is;
- Uitbetaling van subsidies binnen redelijke termijnen: de toegezegde financiële middelen moeten zo snel mogelijk vooraf worden uitbetaald, zodat hulp- en zorgorganisaties hun activiteiten kunnen uitvoeren en voortzetten.

Meneer de ministers, we schrijven u met de grootste urgentie vanuit een beroerde situatie. Deze kwestie moet op het hoogste niveau in overweging worden genomen, omdat onze gebruikelijke aanpak niet langer volstaat om de problemen op te lossen. Deze crisis is niet langer de verantwoordelijkheid van één minister of één regio, maar moet ieders verantwoordelijkheid zijn. Wij vertrouwen op uw luistervaardigheid en blijven tot uw beschikking om samen naar oplossingen te zoeken.

Wij danken u voor de aandacht die u aan dit schrijven wil schenken en groeten u met meeste hoogachting,

Ondertekend door

- AMA - Fédération des maisons d'accueil et des services d'aide aux sans-abri
- Bico Federatie
- Brussels Platform Armoede
- Bruss'help
- Fédération des Services Sociaux
- IFA - Inter-fédération Ambulatoire
- Ligue Bruxelloise pour la Santé Mentale
- Accueil Montfort
- Aire de Rien
- Chez nous - Bij Ons asbl/vzw
- DIOGENES asbl/vzw

- BelRefugees
- Bruxelles Accueil Porte Ouverte / Brussel Onthaal Open Deur
- Buurthuis Bonnevie
- Casa Hestia
- Caw Westland
- CCL (L'Ilot)
- Centre Ariane
- Centre de Prévention des Violences Conjugales et Familiales
- Chèvrefeuille asbl
- Comité de la samaritaine asbl
- Comité de vigilance en travail social
- Consigne article 23
- De Buurtwinkel
- DoucheFLUX
- DUNE
- Entraide de Saint-Gilles
- Escale - Onderweg
- Fami-Home
- Foyer Bodegem
- HOBO asbl/vzw
- Home Victor Du Pré
- Hub Humanitaire
- Infirmiers de rue - Straatverplegers
- Jamais Sans Toit
- Koekelberg (New Samusocial asbl)
- L'Ilot ASBL
- L'Ilot 38
- L'Ilot 160
- La Fontaine - Ordre de Malte
- La maison des parents solos
- Les Petits Riens
- Les Trois Pommiers
- Lhiving
- Macadam
- Maison de la mère et de l'enfant
- Maison Rue Verte
- MBX Maraudes de BXL
- Médecins du Monde Belgique - Dokters van de Wereld België
- Nativitas asbl/vzw
- New Samusocial asbl
- Oeuvre de l'Hospitalité - Home Baudouin
- Opération Thermos
- Pierre d'Angle asbl
- Pôle lieux
- Porte Ouverte - Open Deur
- Restojet
- Sociale werken Leger des Heils

- Source asbl
- Talita asbl/vzw
- Yemaya